Lietas Nr. A420176616
Lietas arhīva Nr. A42-01766-16

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Valmierā, 2016.gada 22.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis G.Ploriņš,

piedaloties pieteicējam /pers. A/,
atbildētājas Lubānas novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Lubānas novada bāriņtiesas pārstāvei /pers. B/,
trešajai personai /pers. C/ un viņas pārstāvei /pers. D/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Lubānas novada bāriņtiesas 2016.gada 4.februāra lēmuma Nr.1.6/1 „Par iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu piemērošanu /pers. C/" atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pamatojoties uz /pers. C/ (turpmāk – trešā persona) 2016.gada 6.janvāra iesniegumu, kurā lūgts pieņemt lēmumu par nodokļa atvieglojuma piešķiršanu viņai kā bērna mātei, Lubānas novada bāriņtiesa (turpmāk – bāriņtiesa) ar 2016.gada 4.februāra lēmumu Nr.1.6/1 (turpmāk – lēmums) nolēma pārtraukt iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk – IIN) atvieglojuma par bērnu /pers. E/ (turpmāk – dēls) piemērošanu pieteicējam /pers. A/ un piemērot tos trešajai personai. Šāda lēmuma pamatā ir bāriņtiesas secinājums, ka dēls dzīvo pie trešās personas, kura faktisko īsteno viņa aprūpi un uzraudzību, savukārt IIN atvieglojums ir atbalsts bērna audzināšanai.

[2] Nepiekrītot lēmumam, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar lūgumu to atcelt. Pieteicējs norāda, ka par dēlu rūpējas, labprātīgi maksā uzturlīdzekļus, apmaksā pirmskolas iestādes /Nosaukums A/ maksājumus. Pieteicējs saprot, ka dēls tiek mētāts kā bumba, tādēļ nesāpina un nerausta bērnu, jo viņus šķir attālums, kā arī tādēļ, ka pieteicējs ciena un mīl savu bērnu, lai gan vēlētos samīļot dēlu, pamācīt un sniegt padomus. Pieteicējs neredz dēlu un viņam ir liegts to audzināt, tomēr tas nenozīmē, ka pieteicējs nerūpējas par bērnu. Lai pieteicējs arī turpmāk varētu no tālienes rūpēties par dēlu, viņš lūdz atstāt sev IIN atvieglojumus.

[3] Bāriņtiesa rakstveida paskaidrojumā tiesai pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu sekojošu apsvērumu dēļ (*lietas 17. – 20. lapa*).

Bāriņtiesa no lietā esošajiem materiāliem secinājusi, ka dēls atrodas trešās personas aprūpē un uzraudzībā, pieteicējs ar viņu uztur neregulārus kontaktus, maksā uzturlīdzekļus ne vairāk kā minimālajā apmērā, turklāt neregulāri. Vecāku kopīga aizgādība turpinās, taču dēla ikdienas aprūpi un uzraudzību īsteno trešā persona. Nodokļa atvieglojumu piemērošana ir atbalsts bērna audzināšanai, līdz ar to konkrētajos apstākļos nodokļa atvieglojuma piemērošana trešajai personai atbilst bērna vislabākajām interesēm.

[4] Trešā persona rakstveida paskaidrojumā tiesai pieteikumu uzskata par nepamatotu un lūdz lēmumu atstāt negrozītu (*lietas 60. – 65 lapa*).

Trešā persona norāda, ka dēlam ar tiesas spriedumu ir noteikta dzīvesvieta pie viņas kā bērna mātes un trešā persona veic dēla aprūpi un uzraudzību. Trešā persona dēla uzturam tērē lielāku naudas summu, nekā to dara pieteicējs, jo pats par sevi ir saprotams, ka lielāka naudas summa tērējas no tā vecāka ienākumiem, pie kura bērns ikdienā dzīvo, jo visas izdevumu pozīcijas, kas saistās ar bērna uzturēšanu, ne vienmēr ir paredzamas.

Pieteicējs dēla uzturam uzturlīdzekļus labprātīgi nemaksāja, tādēļ trešā persona bija spiesta vērsties ar pretprasības pieteikumu tiesā, lūdzot piedzīt uzturlīdzekļus bērna uzturam. No uzturlīdzekļu piedzīšanas dienas pieteicējs maksājumus veic neregulāri un pēdējos trīs mēnešus to nedara vispār. Pieteicējs ir tiesīgs tikties ar dēlu un pieteicēja vēlas veicināt tēva un dēla savstarpēju komunicēšanu, tomēr pieteicējs saskarsmes tiesības neizmanto, līdz ar to viņam nav arī jātērē līdzekļi dēla ciemošanās laikā pie viņa.

Trešā persona ir sākusi strādāt algotu darbu, līdz ar to IIN atvieglojums trešajai personai ir ļoti būtisks un atbilstošs dēla interesēm.

[5] Tiesas sēdē pieteicēja uzturēja pieteikumā ietverto prasījumu, pamatojoties uz tajā norādītajiem apstākļiem.

Bāriņtiesas pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādītajiem apsvērumiem.

Savukārt trešā persona norādīja, ka dēls dzīvo pie viņas, tādēļ arī IIN atvieglojumu ir jāsaņem tieši viņai.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, noklausoties procesa dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums *ir noraidāms*.

[7] Lietā nav strīda par to, ka ne vienam no vecākiem (pieteicējs un trešā persona) nav noteikta dēla atsevišķa aizgādība. Tāpat lietā nav strīda par to, ka pieteicējs no 2014.gada 26.septembra nedzīvo kopā ar dēlu un viņa ikdienas aprūpi un uzraudzību nodrošina trešā persona, savukārt pieteicējs līdz 2016.gada martam (pats pieteicējs tiesas sēdē atzina, ka 2016.gada aprīlī un maijā uzturlīdzekļus dēlam nav maksājis) maksāja dēlam uzturlīdzekļus ne vairāk kā valstī noteiktajā minimālajā apmērā. Lietā nav strīda arī par to, ka līdz bāriņtiesas lēmumam IIN atvieglojumu par dēlu saņēma pieteicējs.

Lietā strīds ir par to, kuram no vecākiem – pieteicējam vai trešajai personai – pienākas IIN atvieglojums par nepilngadīgā dēla uzturēšanu.

[8] Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13.panta pirmās daļas 1.punkta a) apakšpunkts paredz, ka nodokļa maksātājam tiek piemērots IIN atvieglojums par nepilngadīga bērna uzturēšanu. Savukārt šā panta 3.^{2} daļa cita starp noteic, ja vecāki aizgādību īsteno kopīgi un savstarpēji nevar vienoties par to, kuram no viņiem pienākas atvieglojums par apgādībā esošu personu, atvieglojumu par apgādībā esošu personu piemēro tam nodokļu maksātājam – vecākam, kurš norādīts bāriņtiesas lēmuma par vecāku domstarpību izšķiršanu rezolutīvajā daļā.

Tātad, ņemot vērā to apstākli, ka ne pieteicējam, ne arī trešajai personai nav noteikta dēla atsevišķa aizgādība, proti, dēla aizgādību viņi īsteno kopīgi un nevar vienoties, bāriņtiesa izlemj to, kuram no viņiem atvieglojums piemērojams.

[9] No iepriekš minētā likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13.panta pirmās daļas 1.punkta a) apakšpunkta un šā panta 3.^{2} daļas secināms, ka nodokļa atvieglojums pienākas vienam no vecākiem par apgādībā esoša bērna uzturēšanu. No Civillikuma 177.pantā ietvertajiem jēdzienu skaidrojumiem secināms, ka bērna uzturēšana ir ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšana, bērna kopšana un viņa izglītošana un audzināšana (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam); uzturēšana tā ir bērna ikdienas aprūpe. Savukārt saskaņā ar Civillikuma 178.panta otro daļu gadījumos, kad vecāki dzīvo šķirti, bērna aprūpi īsteno tas no vecākiem, pie kura bērns dzīvo.

Tātad no iepriekš minētā tiesiskā regulējuma skaidri un nepārprotami ir secināms, ka IIN atvieglojums par apgādībā esoša bērna uzturēšanu pienākas tam vecākam, pie kura bērns dzīvo un kurš īsteno viņa ikdienas aprūpi. Šo tiesas secinājumu pēc būtības apstiprina arī līdzšinējā administratīvo tiesu prakse, kurā secināts, ka IIN atvieglojuma piešķiršanai noteicošais ir tas, kurš no vecākiem bērnu uztur jeb aprūpē ikdienā. Atvieglojuma piešķiršanu nevar ietekmēt ne vecāku ienākumu, tostarp darba algas lielums, ne vecāka spēja vai nespēja maksāt tiesas piespriestos uzturlīdzekļus. Turklāt bērna aprūpe neaprobežojas tikai ar materiālu atbalstu. Ne mazāk svarīga ir sava laika veltīšana bērnam, uzturot ar viņu tiešu kontaktu, veidojot un attīstot savstarpējās attiecības, pavadot kopā laiku, bērnu izglītojot un socializējot *(sk., piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 4.decembra spriedumu lietā Nr.A420170215, Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 29.oktobra un 12.novembra, kā arī 2016.gada 9.maija spriedumus lietās Nr.A420263315, Nr.A420242815 un Nr.A420172616)*.

[10] Konkrētajā gadījumā pieteicējs un trešā persona šķirti dzīvo kopš 2014.gada 26.septembra, viņu dēls dzīvo pie trešās personas (mātes) un atrodas viņas ikdienas aprūpē. 2016.gada 16.aprīlī spēkā stājies Vidzemes apgabaltiesas 2016.gada 3.marta spriedums civillietā Nr.C23074014, saskaņā ar kuru dēla dzīvesvieta noteikta pie trešās personas, noraidot pieteicēja prasību par ikdienas aprūpes un uzraudzības tiesību noteikšanu viņam *(lietas 38. – 42.lapa)*.

Tātad tieši trešā persona ikdienā audzina un aprūpē dēlu, nodrošinot ēdienu, apģērbu, rūpējoties, lai viņam ir pieejama veselības aprūpe un izglītība. Savukārt pieteicējs līdz 2016.gada martam maksājis dēlam uzturlīdzekļus ne vairāk kā valstī noteiktajā minimālajā apmērā un saticies ar dēlu līdz 2015.gada 30.augustam, kopš minētā datuma dēlu vairāk nav saticis.

Tādējādi no lietā konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem nepārprotami ir secināms, ka dēls dzīvo nevis pie pieteicēja, bet pie trešās personas, kura tad arī nodrošina viņa ikdienas aprūpi. Līdz ar to arī IIN atvieglojums par dēla uzturēšanu pienākas tieši trešajai personai, nevis pieteicējam.

[11] Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989.gada konvencijas par bērna tiesībām 3.panta 1.punkts noteic, ka visās darbībās, kas ir saistītas ar bērniem, neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai privātās sociālās nodrošināšanas institūcijas, tiesas, administratīvas institūcijas vai likumdošanas orgāni, primārajam apsvērumam ir jābūt bērna vislabākajām interesēm. Savukārt Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta otrā daļa noteic, ka visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses.

Izskatāmajā lietā, pieņemot lēmumu, ar kuru IIN atvieglojums par dēla uzturēšanu noteikts trešajai personai, ir nodrošinātas bērna vislabākās intereses, jo viņa aprūpei paredzētais finansējums tiek saņemts ģimenē, kurā tiek nodrošināta dēla ikdienas aprūpe. Proti, dēla aprūpe ir nodrošināma gan ar pieteicēja maksāto uzturlīdzekļu, gan arī ar trešajai personai (ikdienas aprūpes īstenotāja) paredzētā IIN atvieglojuma palīdzību. Savukārt, ņemot vērā trešajai personai 2016.gada februārī, martā un aprīlī izmaksāto (pēc nodokļu nomaksas) vidējo algu 380,37 *euro*, kas aprēķināta, ņemot vērā divus apgādājamos *(lietas 84. un 93.lapa)*, viņa dēla aprūpei saņem par 29,99 *euro* vairāk, nekā pirms bāriņtiesas lēmuma *(aprēķini veikti interneta vietnē http://www.vid.lv/algas-kalkulators.html)*.

[12] Ievērojot visu iepriekš minēto, tiesa bāriņtiesas lēmumu atzīst par pamatotu un tiesību normām atbilstošu, bet pieteicēja pieteikumu pilnībā noraida.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu, 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Lubānas novada bāriņtiesas 2016.gada 4.februāra lēmuma Nr.1.6/1 „Par iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu piemērošanu /pers. C/" atcelšanu.

Tiesas spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2016.gada 22.jūnijā.

Tiesnesis G.Ploriņš